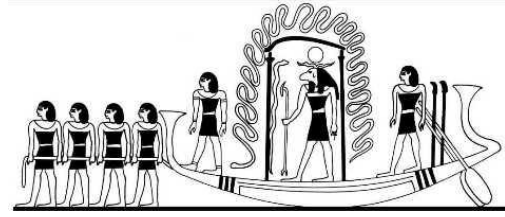

MEHEN Nieuws (25)

23 juni 2014

MEHEN, Studiecentrum voor het oude Egypte

Beste donateurs en liefhebbers van het oude Egypte,

Sinds begin juni is Al-Sisi geïnstalleerd als president van Egypte, hopelijk wordt Egypte weer wat stabielere de komende tijd. Veel mensen hebben er vertrouwen in want onze reis naar Luxor in november is al volgeboekt. Mehen is van plan om eind 2015 weer een reis naar Soedan te organiseren voor max. 10 personen. Indien u interesse heeft in deze reis laat u het alvast weten.

Mehendag 28 juni 2014

De Mehendag voor de donateurs van Mehen is op zaterdag 28 juni 2014. Als u zich nog niet heeft opgegeven, dan graag zo spoedig mogelijk mede in verband met koffie- en theevoorziening. Introductie(s) betalen € 5,--.

De aanvang is om 13.00 uur in de Nehalenniazaal van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden. Ook deze keer is er weer een boekenmarkt en gelegenheid om elkaar te ontmoeten.

Dr. R. van Walsem zal een lezing geven over "*Diversificatie en competitie in de decoratie van elitegraven van het Oude Rijk en hun psychologische implicatie(s).*" Enerzijds lijken de elitegraven op elkaar, zodat de egyptologie vaak de indruk geeft dat als je er een paar gezien hebt je ze allemaal hebt gezien, anderzijds erkent ze dat er enorme variatie is. Hoe valt dit te rijmen en wat is/zijn de onderliggende reden(en)? Door een minder gebruikelijke invalshoek te kiezen vallen hierover interessante dingen te zeggen.

Reliëf met visvangst in de mastaba van Idoet te Sakkara (foto Jan Koek)

Jan Koek geeft een lezing over "*De betekenis van de tilapia in het oude Egypte*". Hoe keken de oude Egyptenaren tegen vissen aan? Aten de Egyptenaren vissen of werden vissen vereerd en was er een vistaboe? Behoorde de vissen tot goden- en dodenoffers? Na een inleiding over de vissen in het algemeen, zal Jan Koek met name de rol van de tilapia behandelen.

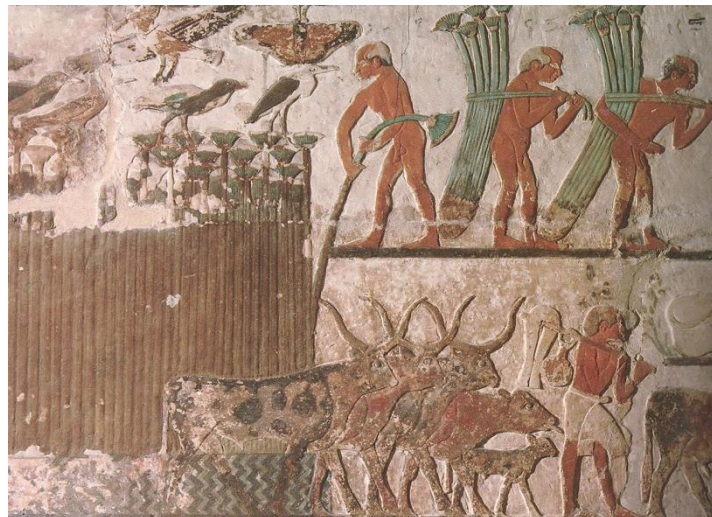
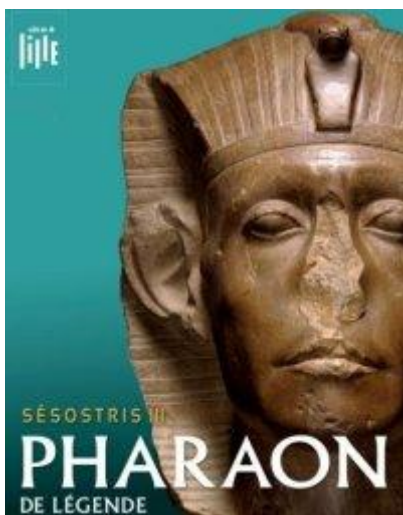
**dinsdag 30 september 14.00 uur,
lezing Senwosret III, de legendarische farao, door Jan Koek**

Senwosret III (Grieks: Sesostris) regeerde van ca. 1872 tot 1852 tijdens een van de bloeiperioden van het oude Egypte, het Middenrijk. Zijn regering is een scharnierpunt in de geschiedenis van Egypte. Hij reorganiseert de politiek en het binnenlands bestuur, waarbij hij de macht van de gouvvrsten breekt. Hij veroverd Nubië en bouwt er een serie forten; tijdens het Nieuwe Rijk wordt Senwosret III in Nubië vergoddelijkt, zoals in de tempel te Semna te zien is. Hij knoopt diplomatieke betrekkingen aan met (het huidige) Cyprus, Libanon, Turkije, Syrië, Israël en Palestina. Egypte is onder zijn regering een wereldmacht.

Deze veranderingen tonen zich in de enigmatische portretten van Senwosret III. Hij breekt met de traditionele canon door zich te laten afbeelden met een streng en doorleefd gelaat, als teken van zijn wijsheid. Deze beelden getuigen van een geraffineerde koninklijke propaganda. Uit andere kunstwerken uit deze tijd, zoals de edelsmeedkunst, blijken de grote welvaart en de culturele uitwisseling met de naburige landen.

Senwosret III heeft gebouwd in onder andere Amada, Armant, Medamoed en Per Bastet. Hij is begraven in Dasjoer, maar in Abydos is een enorm schijngraf van hem teruggevonden.

Deze lezing is tevens een voorbereiding op de reis naar Lille en inclusief de reissom naar Lille. Uiteraard is de lezing verder voor iedereen toegankelijk.

Affiche tentoonstelling Senwosret III en reliëf in Neferkahai (foto's internet)

**zaterdag 1 november 2014 in het RMO te Leiden
Studiedag "Sakkara tijdens het Oude Rijk"**

Deze dag wordt georganiseerd om de stichting Friends of Saqqara financieel te ondersteunen, alle opbrengsten (minus de kosten) van deze dag zijn bestemd voor de stichting Friends of Saqqara. De indeling van de dag is als volgt:

10.00 – 10.30 uur: Ontvangst en opening

10.30 – 11.30 uur: De piramide van Djoser door Vincent Oeters

11.30 – 12.30 uur: Van koeien en krokodillen in grafdecoratie door Steffie van Gompel

12.30 – 13.30 uur: pauze

13.30 – 14.30 uur: Arbeidsliederen in de elitegraven van het Oude Rijk door Janny Roos

14.30 – 15.00 uur: pauze

15.00 - 16.00 uur: De graven van Neferherptah en Iroekaptah door Jan Koek

16.00 – 16.30 uur: Afsluiting met gelegenheid tot vragen stellen aan de sprekers

Aanmelden kan via de website of telefonisch, kosten voor deze dag bedragen € 40,--; voor niet-donateurs € 50,--.

Introductie

Ook de oude Egyptenaren droegen schoeisel. Dit blijkt niet alleen uit de afbeeldingen op wanden in graven en tempels van mensen met sandalen aan of de werkplaatsen waar deze werden gemaakt, maar ook uit vele teksten. Sandalen werden gedragen in bijna alle lagen van de bevolking; zo ook door soldaten, zoals blijkt uit papyrus Chester Beatty: "Hij lijdt pijn als hij loopt zonder sandalen, gehinderd door het riet, terwijl de bosjes veel en dicht zijn, en de *wnb*-planten lastig." Of "Ik heb je een god gemaakt; ik heb je vijanden onder je zolen geplaatst", zoals de godin Isis tegen Osiris zei. Eigenlijk wel een vreemde opmerking omdat goden in het oude Egypte, in tegenstelling tot in Mesopotamië, nooit met schoeisel zijn afgebeeld. Tot slot, en dat is de focus van de huidige contributie, wellicht het meest voor de hand liggende bewijs dat men in het oude Egypte schoeisel droeg: de talrijke vondsten van sandalen, schoenen en andere typen schoeisel, onder andere in graven maar ook in nederzetting-sites. Maar ondanks de vele vondsten was onderzoek naar schoeisel marginaal totdat het *Ancient Egyptian Footwear Project (AEFP)* van start ging.

Impressie van de tentoonstelling in het Bestuursbureau Oude UB. Foto André J. Veldmeijer.

Ancient Egyptian Footwear Project

In literatuur over de oude Egyptenaren wordt vaak gezegd dat schoeisel slechts een marginale rol speelde: de mensen zouden meestal op blote voeten rondlopen. De vele vondsten van schoeisel suggereren echter een meer genuanceerd beeld. Hoewel er relatief veel onderzoek wordt gedaan naar schoeisel uit met name de (recentere) Europese geschiedenis, is onderzoek naar schoeisel in de oudheid, en dus ook Egypte, nogal achtergebleven en dus werd het tijd om hier eens wat meer aandacht aan te besteden. Het *AEFP* incorporeert het schoeisel van Egypte's Predynastische Periode tot en met de pre-moderne tijd en beperkt zich, geografisch, niet tot Egypte: ook de vondsten uit Nubië worden in de analyse meegenomen. Teneinde een goed beeld te krijgen van de verscheidenheid aan typen, maar ook om technologische kenmerken beter statistisch te kunnen interpreteren door een grote hoeveelheid objecten te bestuderen, zijn de belangrijkste collecties in de wereld bezocht waaronder het British Museum (Londen), Ägyptisches Museum und Papyrussammlung (Berlin) en het Metropolitan Museum of Art (New York). Daarnaast omvat het project de vondsten van verschillende opgravingen zoals Qasr Ibrim en Amarna.¹ Het onderzoek richt zich op alle aspecten van schoeisel (holistische aanpak), waardoor het noodzakelijk is verschillende specialisten erbij te betrekken waaronder, naast de auteur van dit artikel, een filoloog, twee archeobotanici, een leerlooier, een conservator, twee fotografen en een tekenaar. Meer op de achtergrond staan enkele specialisten paraat met hun werkgebied buiten de Egyptologie. Dus een multidisciplinair onderzoek.

¹ Zie www.leatherandshoes.nl voor meer informatie over dit project, inclusief een complete lijst van de museale collecties en opgravingen waarvan materiaal bestudeerd is.

Koninklijk Schoeisel: Toetanchamon

Schoenen

Het meest opvallend aan de collectie zijn Toetanchamon's open schoenen. Dit zijn schoenen waarbij de bovenkant van de voet bloot bleven en alleen de zijkanten beschermd werden. Dergelijke schoenen zijn niet zeldzaam, maar wat dit schoeisel echt bijzonder maakt (naast het vele goud), zijn de sluitingen: deze komen nergens anders voor in oud-Egyptisch schoeisel. Er is gesuggereerd dat dit te maken heeft met de mogelijk mismaakte voet van de koning, maar dit kan niet worden bevestigd door het gebrek aan vergelijkingsmateriaal.

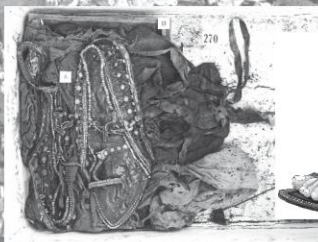
Er zijn drie paar die allemaal uitgebreid zijn versierd. Bij twee paar (figuren links en rechts) bestaat de bovenbouw uit een leren binnenlaag en een buitenlaag dat gemaakt is van gouden kralen. De zool bestaat uit een laag leer met daarop een blikgouden zool, waarin de genaaide constructie is aangebracht om de genaaide sandalen na te bootsen. Het centrum heeft een laag leer gehad, mogelijk opgevuld, om het comfort te verhogen.

▲ In dit paar is de sluiting, gemaakt van goud, zeer bijzonder: het bestaat uit twee halfronde panelen die over de voet heen gesloten werden door een massief gouden eendje aan het ene uiteinde door de andere te steken.

Dit paar heeft bandjes die qua vorm ook met genaaide sandalen overeen komen. Hier zijn ze echter gemaakt van hout en versierd met inlegwerk van goud en halfedelstenen. Aan de zijkanten van het centrale deel van de bandjes prijken twee eendenkopjes met kleine oogjes onder de snavel waar een rij kralen doorheen is gehaald.

Open schoen gemaakt van leer en versierd met bladgoud, kralen en gouden knoppen.

Nederlands-Vlaams Instituut in Cairo
Institute of Archaeology and Egyptology
Nederlands-Engels Instituut in Cairo

Science
Innovation

Sidexstore Press

PalArch

Achtergrond en zwart/wit foto: H. Burton Met dank aan het Griffith Institute Oxford; Kleuren foto's: A.J. Veldmeijer. Met dank aan Egyptisch Museum Cairo & SCA/MSA. Impressies: M.H. Kriek.

Voorbeeld van de panelen. Het verhaal van Toetanchamon is in drie panelen uitgelegd, waarvan dit er één is. (c) André J. Veldmeijer.

Tentoonstelling

In 2013 werd de auteur benaderd voor het organiseren van een tentoonstelling in de ontvangstruimte van het Bestuursbureau Oude UB van Universiteit Leiden. De zaal in dit oude grachtenpand aan het Rapenburg heeft, aan de wand, een 20-tal houten vitrines waarvoor de kunstcommissie van het Bestuursbureau kortlopende tentoonstellingen organiseert: gewoonlijk twee maanden, maar voor deze bijzondere tentoonstelling werd vier maanden uitgetrokken. De tentoonstellingen gaan over onderwerpen die te maken hebben met de Universiteit. Het beperkte budget liet niet toe om voorwerpen uit collecties te laten komen, en dus moest er een andere vorm gezocht worden. Dit resulteerde in rijk geïllustreerde panelen die, beknopt, het verhaal

vertellen van schoeisel in het oude Egypte. Omdat het onderzoek holistisch is, werd een grote verscheidenheid aan onderwerpen besproken, inclusief een overzicht van de ontwikkeling in tijd, status en productie. Daarnaast werd het schoeisel bekeken vanuit zowel een archeologische, filologische als iconografische invalshoek, de drie peilers van Egyptologisch onderzoek. Gelukkig konden we toch wat voorbeelden geven van schoeisel: behalve één paar genaaide sandalen uit het Allard Pierson Museum in Amsterdam, daterend tot de 11e dynastie, konden we reconstructies van Martin Moser uit München over laten komen, onder andere bestaande uit Romeins soldaten schoeisel, Koptische sandalen en een open schoen uit het graf van Toetanchamon. Een reconstructie van een open schoen gemaakt van plantaardige vezels, een opdracht van een design opleiding, werd beschikbaar gesteld door Stefanie Rassaert. De reacties op de tentoonstelling waren zeer positief en ook bleek er belangstelling vanuit het buitenland om de tentoonstelling te krijgen, zoals het grootste schoenenmuseum ter wereld, het Bata Museum in Toronto en het Egyptisch Museum in Cairo.

De sectie van Wafaa Habib bevat vele sandalen en ander schoeisel, waarvan hier enkele voorbeelden. De vitrines zijn schoongemaakt en heringericht in 2012 door de mensen van het AEFP. Foto's door André J. Veldmeijer. Met dank aan het Ministry of State for Antiquities/Egyptian Museum Authorities.

Egyptisch Museum, Cairo

Eén van de laatste collecties die in het kader van het AEFP werd bezocht was het Egyptisch Museum in Cairo. Een totaal aantal van ruim 150 stuks bestaande uit sandalen en schoenen van verschillende materialen, liggen in de vaste tentoonstelling. Daarnaast omvat de collectie het schoeisel uit het graf van Toetanchamon en Joeja en Toeja, dat niet allemaal tentoongesteld is. Over een periode van zeven jaar zijn de objecten bestudeerd en gepubliceerd en om deze periode af te sluiten leek het Wafaa Habib, één van de conservatoren met wie jaren samen gewerkt is en die een zeer groot aantal schoenen en sandalen onder haar verantwoording heeft, en ondergetekende een goed idee de 'Bestuursbureau Tentoonstelling' naar Egypte te halen, maar met een vijftal extra panelen die het verhaal vertelt van het post-faraonische tijdperk. Een fantastische bijkomstigheid voor het houden van deze tentoonstelling in het Egyptisch Museum is de mogelijkheid om voorbeelden uit de collectie gezamenlijk met de panelen tentoon te stellen. Om het toegankelijk te maken voor een groot publiek, werd er besloten om de Nederlandse tekst van de posters om te zetten in zowel Arabisch als Engels door Ferida Jawad, geregistreerd vertaalster. Gelukkig bleek Mehen bereid de financiering van de posters op zich te nemen, waardoor de totstandkoming een stapje dichterbij is gekomen. Echter, het hele project zou desalniettemin niet door kunnen zijn gegaan als Peter Verkinderen niet zo genereus was geweest aan te bieden de Arabische posters te *typesetten*. Het is het plan om de tentoonstelling zomer 2014 te laten draaien, maar op het moment van

schrijven zijn er nog geen exacte data afgesproken; de auteur van deze bijdrage zal na inlevering van dit verslag naar Egypte vertrekken om in het museum de zaken te regelen. Dit zal in samenwerking gebeuren met dr. Salima Ikram van de American University in Cairo, die nauw bij dit project betrokken is. Een leuke, recente ontwikkeling is de afspraak met World Wide Archaeology magazine om alle panelen, zowel de Arabische als Engelse versie, te publiceren. Uiteraard zal er te zijner tijd een verslag verschijnen van de verdere ontwikkelingen.

[Verslag van de reis naar Zuid-Duitsland in mei 2014](#) Gonny Olie-Wissink

Het reisje naar München, Heidelberg en Karlsruhe had snel genoeg belangstellenden. Aantrekkelijk een reisje in het voorjaar, maar de weergoden waren ons niet helemaal goed gezind. We waren echter natuurlijk veel in musea en tussen de buien door hebben we heel veel gezien. Toch laat de zon zich ook regelmatig zien.

Een gevarieerd programma met veel ruimte om individueel dingen te bezoeken. Vanaf Utrecht Centraal Station ging de reis redelijk snel. Iedereen had lekker tijd om weer eens bij te praten onderweg en met de comfortabele ICE treinen is het prettig reizen. Ons hotel ligt net even buiten het centrum. Met een tramhalte bijna voor de deur, brengt de tram ons waar we willen. De eerste avond een leuke wandeling door het Beierse München en een bezoek aan de Asamkerk, officieel de Sint Johannes Nepomukkerk, die wel heel enthousiast gedecoreerd is. De kerk is in de jaren 1733-1746 door de broeders Asam gebouwd in rococostijl. Een gezamenlijk diner bij een leuk Italiaans restaurant en de eerste dag is alweer om.

Interieur van de Asamkerk; prof. D. Wildung en Bep Koek voor de Amarnareliëfs (foto's Jan Koek)

Het bezoek aan het nieuwe Staatliches Museum Ägyptischer Kunst in München is voor mij de mooiste en belangrijkste excursie. Zelf kende ik deze collectie al, maar de objecten komen zo mooi uit in het nieuwe gebouw met de juiste belichting. De fotografen onder ons konden zich geweldig uitleven! Prof. dr. Wildung gaf ons een ruim 3 uur durende rondleiding. Heel boeiend en leerzaam. Zo gaf hij een interessante uiteenzetting over het mannelijke beeld dat het linkerbeen vooruit zet, het door hem genoemde "Stand-schrittbild", dat "stehend-geht" en "gehend-steht".

Na afloop van de rondleiding overhandigden Jan en Bep Koek de professor een donatie van € 500,-- voor het Naga-project in Soedan en het mooie Mehen boek waar hij al snel heel positief op reageerde. Na een korte pauze leefde iedereen zich weer uit in het mooie museum.

Aan de buitenkant lijkt het museum net alsof je een graf ingaat. De strakke vormen van het gebouw laten de objecten extra goed uitkomen. Je wordt niet afgeleid. Er zijn hier vele unieke objecten, zoals de reliëfs uit het graf van Neferma'at uit Meidoem, opgevuld met pasta. Deze techniek werd maar kort gebruikt omdat het erg kwetsbaar bleek te zijn. De collectie uit het graf van de Nubische koningin Amanisjacheto echter leek mij wat minder mooi uitgesteld en heeft ook een minder prominente plek gekregen. Toch maak ik een leuke foto van een sieraad met 7 Hathoren.

Moe, maar voldaan stortten we ons 's avonds op de schnitzels, een biertje of een Hugo, een trendy Duits wijntje. De groep kan het goed vinden met elkaar. Kortom...gemütlich.

De volgende dag zijn er verschillende mogelijkheden. Zo is er een excursie naar de koningskastelen met Neuschwanstein als hoogtepunt of een bezoek aan Schloss Nymphenburg met daarbij de botanische tuinen. Een heel ander soort excursie was die naar het concentratiekamp Dachau waar velen erg onder de indruk vandaan kwamen.

Zelf koos ik, samen met Jan en Ivonne Wieringa, voor Nymphenburg, een kasteel uit de tijd van Ludwig II. Ik bofte natuurlijk omdat zij beiden zoveel van planten weten, ik kreeg een privérondeleiding in de werkelijk prachtige botanische tuinen.

Slot Nymphenburg (foto Jan Koek)

We hebben ons verbaasd over de omvang van deze tuinen en de hoeveelheid aan planten en bloemen. Ik heb heel wat bijgeleerd die dag. Uren daar rondgelopen. De schitterende kassen met tropische planten brachten ook uitkomst bij de heftige buien die er zo nu en dan waren.

Dinsdag mocht iedereen doen wat hij of zij wilde. Mogelijkheden genoeg in München! De meesten gingen mee met de excursie naar de Residenz, ook weer een paleis van dezelfde Habsburg familie. De rijkdom kon niet op toen. Ook het feit dat keizerin Sissi regelmatig in deze kastelen vertoefde, spreekt zeer tot de verbeelding. De Alte en Neue Pinakothek met de beroemde schilderijen waren een mogelijkheid om te bezoeken vandaag en ook is het Egyptisch museum deze dag tot 20 u open. De vele prachtige winkels in het gezellige oude centrum waren ook een optie.

Op woensdag vertrekken we per trein naar Heidelberg.

Meteen dezelfde middag bezoeken we de universiteit van deze leuke stad en we krijgen hier een uitgebreide rondleiding van mevr. dr. D. Faltings. De collectie lijkt nu veel groter nu alles beter is

tentoongesteld in het nieuwe gebouw van de universiteit. Ook hier zijn er bijzondere stukken in de verzameling, o.a. reliëfs uit de tempel van Nioesir uit Aboesir, een reliëf van farao Sjosjonk uit de tempel in El Hibe en de zogenoemde pauwensarcofagen uit de koptische periode. Ook het Egyptisch Instituut van de Universiteit van Heidelberg ontving een donatie van € 500,--.

Gezamenlijk diner in het pittoreske centrum. En dan weer terug naar het hotel.

Uitleg door dr. D. Faltings in het museum (foto Jan Koek)

De laatste excursie is naar Karlsruhe waar we in het Badisches Landesmuseum in het Schloss Karlsruhe, de tentoonstelling "*Imperium der Götter. Isis-Mithras-Christus Kulte und Religionen im Römischen Reich.*" bekijken. De gids was slecht te verstaan maar gelukkig vertaalde Jan alles voor ons. De dame sprak een mix van Duits, Frans en Engels. Interessant is het wel! De Romeinse en Griekse goden spreken mij minder aan dan het Egyptische pantheon, maar de Egyptische goden zijn ook vertegenwoordigd op deze tentoonstelling en er staan bijzondere beeldjes die we toch even fotograferen. Foei toch!

De vaste Egyptische collectie in dit museum is daar klein maar fijn. Mijn gezellige kamergenote en ik fotograferen alle objecten die ons interesseren. Er staan bijvoorbeeld teksten afgebeeld van de harpenaarsliederen, dat heeft onze aandacht. Eerst geeft Jan uitleg bij de mastaba van Inofret, uit de 5^e dynastie, met zijn uitgebreide offerlijst. Hij was o.a. opzichter van de priesters en bewaker van het geheim van de piramide 'Goddelijk is Menkaoera'. Daarna wijken wij even uit naar de Griekse afdeling waar een leuk auditorium is nagemaakt en hier geeft Jan een interessante lezing over de Ptah-Sokar-Osiris-beelden. Deze beelden worden onderverdeeld in vier hoofdtypen, maar allemaal waren deze beelden bedoeld om de opstanding en de wedergeboorte van de dode te verzekeren. Na 700 v. Chr. bevatten de meeste beelden een graanummie en alleen in een enkel geval een papyrus. Naderhand wordt de boekwinkel vanzelfsprekend bezocht. In het museumrestaurant genieten we ons laatste avondmaal en dan weer terug naar ons hotel in Heidelberg.

Onze gezamenlijke reis eindigt weer in Utrecht en iedereen gaat voldaan naar huis. Een week vol Egypte! Es war schön! Vielen Dank (of shukran) aan Jan en Bep Koek.

Nieuwe tentoonstellingen (Ingrid van Sprakelaar)

In deze rubriek gaat het om nieuw bekend geworden tentoonstellingen of verlengingen; **alle** tentoonstellingen met voorwerpen uit het oude Egypte vindt u op onze website onder Agenda/ Tentoonstellingen. Bovendien vindt u, onder de subkop "museumlijst" een lijst van musea over de gehele wereld met Egyptische objecten. Let u ook op de zogenoemde kleine collecties, deze zijn nu voor Nederland, België, Duitsland (meer dan 100), Frankrijk (meer dan 120), Kroatië (meer dan 20) en Zwitserland (ruim 60) uitgewerkt.

CANADA

- * Kitchener, THEMUSEUM: Unwrapping Egypt. T/m 15-1-2015
- * Timmins: Timmins Museum. Egypt, Gift of the Nile. T/m 7-7-2014

DUITSLAND

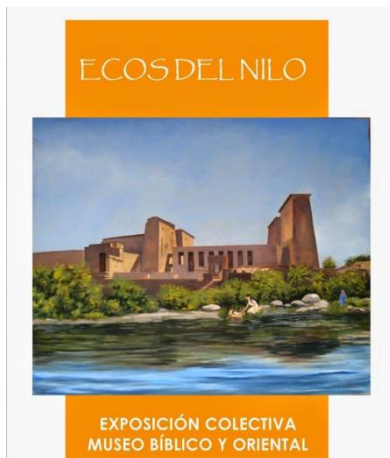
- * Bonn, Ägyptisches Museum: Von der Antike bis zur Moderne - Tierdarstellungen aus vier Jahrtausenden in der Sammlung Preuß. Van 22-5-14 t/m 28-9-14.
- * Bramsche, Bahnhofshalle: Schätze des Niltals - Vermächtnis einer Hochkultur (Schatten van het Nijldal - Erfenis van een hoogontwikkelde cultuur). Van 30-8-14 t/m 7-11-14.
- * Waldenburg, Naturalienkabinett Waldenburg: Gott würfelt nicht, der Rest der Menschheit schon. Die Geschichte des Würfelspiels. T/m 31-8-14.

EGYPTE

- * Caïro, Egyptisch Museum: Repatriated Objects. T/m half augustus 2014.

FRANKRIJK

- * Arles, Musée départemental Arles antique: Trésors de l'Institut de France. Premiers témoignages de l'Égypte antique (1850-1900) (Schatten van het Institut de France. Eerste getuigenissen van het Oude Egypte (1850-1900)). Van 7-7-14 t/m 24-8-14

Spanje, Leon (foto internet)

Cairo, Egyptisch Museum (foto internet)

JAPAN

- * Kobe, Kobe City Museum: Ancient Egyptian Queens and Goddesses - Treasures from The Metropolitan Museum of Art, New York. Van oktober 2014 t/m januari 2015.
- * Tokyo, Tokyo Metropolitan Art Museum: Ancient Egyptian Queens and Goddesses - Treasures from The Metropolitan Museum of Art, New York: van 19-7-2014 t/m 23-9-2014

MAROKKO

- * Rabat, Bibliothèque Nationale du Royaume du Maroc: Toutankhamon, son tombeau et ses trésors (Toetanchamon, zijn graf en zijn schatten). T/m oktober 2014

POLEN

- * Krakow, Archeologisch Museum: Egyptisch zand spreekt (niet alleen) in het Grieks. Voornamelijk over Griekse papyri uit Egypte. T/m oktober 2014

SPANJE

* Marbella, Palacios de Congresos, Ferias y Exposiciones de Marbella: De tempel van Aboe Simbel, de schat van de goden. Een replica van de tempel van Aboe Simbel. T/m 21-9-2014.

* León, Museo Biblico, Instituto Biblico y oriental: Echo's van de Nijl. Van de hedendaagse kunst tot het bijbelse Oosten). Van 9-5-2014 t/m onbekend.

TSJECHIË

* Praag, Náprstkovo Museum voor Aziatische, Afrikaanse en Amerikaanse culturen: Het land van de Zwarte Farao's. T/m 12-10-2014.

Ann Arbor

Phoenix (foto's internet)

VERENIGDE STATEN

* Ann Arbor, Kelsey Museum of Archaeology: Death Dogs: The Jackal Gods of Ancient Egypt. Van 6-2-15 t/m 3-5-15.

<http://www.mehen.nl/agenda.php?id=883&action=detail>

* Atlanta, Michael C. Carlos Museum of Emory University: African Cosmos - Stellar Arts. Van 31-1-15 t/m 21-6-15.

* Phoenix, Arizona Science Center: Lost Egypt: Ancient Secrets, Modern Science. T/m 1-9-2014.

* Providence, Rhode Island School of Design: Heropening afdeling Egypte. Vanaf 13-6-2014.

* Roanoke, Science Museum of Western Virginia: Wonderful Things From The Pharaoh's Tomb. Van 14-6-14 t/m 4-1-15

* West Palm Beach, South Florida Science Center and Aquarium: Afterlife: The Tombs and Treasures of Ancient Egypt. Van november 2014 t/m april 2015

ZWITSERLAND

* Freiburg, Bibel+Orient Museum, Universität Miséricorde: Heropening museum. Oktober 2014.

Verdwijning Perzisch leger in de Egyptische woestijn opgelost

Tijdens het internationaal congres "Political Memory in and after the Persian Empire" te Leiden heeft prof. dr. Olaf Kaper op 19 juni een van de grootste archeologische mysteriën opgelost, nl. de verdwijning van een 50.000-koppig Perzisch leger in de Egyptische woestijn rond 524 voor Christus.

De Griekse geschiedschrijver Herodotus verhaalt over de Perzische koning Cambyses, die met 50.000 man de Egyptische woestijn ter hoogte van Luxor (toen Thebe) introk. De troepen zouden echter nooit zijn teruggekeerd, want ze zouden zijn omgekomen in een zandduin na een grote

zandstorm. Een verhaal dat de gemoederen lang bezighield.

Olaf Kaper heeft er echter nooit in geloofd: *“Al vanaf de 19e eeuw tot op de dag van vandaag zoeken mensen naar dat leger, zowel amateurs als professionele archeologen. Sommigen verwachten ergens onder de grond een complete krijgsmacht te vinden, met uitrusting en al. Toch heeft de ervaring allang geleerd dat je niet kunt overlijden door een zandstorm, laat staan dat een heel leger verdwijnt.”*

Kaper meent dat het leger niet is verdwenen, maar is verslagen. *“Uit mijn onderzoek blijkt dat het leger niet op doortocht door de woestijn was, maar dat de oase Dachla de eindbestemming was. Daar zaten namelijk de troepen van de Egyptische rebellenleider Petoebastis III. Die lokte uiteindelijk het leger van Cambyses in een hinderlaag, en wist zo vanuit de oase een groot deel van Egypte terug te veroveren, waarna hij zich in de hoofdstad Memfis tot farao liet kronen.”*

De Perzische koning Darius I, die twee jaar na Cambyses' nederlaag de Egyptische opstand bloedig beëindigde, verzoon mogelijk het verhaal dat het leger door de zandstorm was omgekomen om het beschamende verlies van zijn voorganger te verdoezelen. 75 jaar na dit voorval kon Herodotus alleen nog het verhaal van de zandstorm achterhalen.

Blok met naam Petoebastis III, reconstructie poort (M. Hense) en prof. dr. O.E. Kaper (foto's internet)

Kaper deed zijn ontdekking bij toeval, want hij was er niet actief naar op zoek. Samen met de New York Universiteit en de Universiteit van Lecce, doet hij al tien jaar opgravingen in Amheida, in de oase Dachla. Begin dit jaar ontcijferde hij op oude tempelblokken de volledige titulatuur van Petoebastis III. *“Toen vielen de puzzelstukjes ineen,”* aldus de Egyptoloog. *“De tempelblokken geven aan dat het een machtsbasis moest zijn geweest aan het begin van de Perzische periode. Dat gecombineerd met de geringe kennis die we hadden van Petoebastis III, de opgravingslocatie en het verhaal van Herodotus, maakt dat we de geschiedenis kunnen reconstrueren.”*

Noteert u trouwens woensdag 26 november 2014 in uw agenda, dan zal Olaf Kaper een lezing voor Mehen houden in het Mehen Studiecentrum in Den Haag. Aanvang 19.30 uur.

Een ander mooi bericht is dat met ingang van het komende MEHEN Nieuws Joke Baardemans (zie www.beeldvanegypte.nl) de redactie zal versterken.

Voor alle betalingen inzake Mehen: rekeningnummer NL86INGB0671936387, BIC: INGBNL2A t.n.v. mevrouw B.J. Koek-Overvest e/o de heer J.G. Koek te Elst (U.). Wij hopen u binnenkort bij één van onze activiteiten te ontmoeten.

Met vriendelijke groeten,
namens “Mehen”

Bep en Jan Koek
www.mehen.nl